

Горбатюк Олександр

к.е.н., викладач

Хмельницький навчально-науковий інститут
Західноукраїнського національного університету

СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ МАЛИХ ФОРМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Особисті селянські господарства у сільській місцевості України, як базовий представник малих форм сільськогосподарського підприємництва, розвиваються у складних умовах становлення соціально-економічних систем. Розвиток об'єднаних територіальних громад визначив перспективи у названому секторі, які в більшості залежать від ефективності форм господарювання на сільській території.

Відповідно до чинного законодавства, особисте селянське господарство (ОСГ) – це господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму [1].

Згідно даних Статистичного збірника «Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2013 році», в Україні налічувалося близько 5206321 домогосподарств у сільській місцевості, на 01.01.2018 року – 4031700, на 01.01.2019 року 3996500, а на 01.01.2020 року 3975100 господарств [2].

Площа земельних ділянок особистих селянських господарств, виділена з цільовим призначенням для ведення ОСГ, дорівнювала 2580,9 тис. га (41,2 %), а для ведення товарного сільськогосподарського виробництва – 2818,9 тис. га (45,0 %). Землекористування ОСГ зменшується, в основному за рахунок площ, виділених для ведення ОСГ, тоді як площі, що використовуються такими господарствами для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, залишаються майже незмінними. Середній розмір ОСГ за площею земельних ділянок становить 1,54 га зі збільшенням з 2010 р. на 0,07 га (на 4,8 %), тоді як інших господарств населення розрахунково – 0,86 га [3].

Тенденція зменшення кількості ОСГ, пояснюється тим, що у зв'язку із розвитком об'єднаних територіальних громад на селі розвиваються альтернативні види діяльності сільського населення зокрема через несільськогосподарські форми підприємницької діяльності, набувають статусів підвищення соціально-економічного добробуту, поступово змінюються усталені погляди на сільське середовище. Торгівля, зелений і фермерський туризм, транспортне обслуговування, ремонтні, будівельні та інші послуги, що надаються сільськими мешканцями, сприяють вирішенню соціально-психологічних аспектів розвитку інституту праці на селі, виступаючи певним «містком» між сільськими та міськими поселеннями [3]. Тому, особистому селянському господарству як формі сільськогосподарського підприємництва властиві функції, не тільки економічні та соціальні, а й аксіологічні.

Згідно статистичних даних, ми спостерігаємо застосування найманої праці домогосподарствами. Їх частка містить зростання працівників постійних, працівників для сезонних робіт та разових. Також ОСГ здійснюють окремі заходи з ефективного ведення господарства у сільській місцевості, тобто впроваджуються інновації. У порівнянні 2019 року із 2018 роком, ми спостерігаємо збільшення частки ОСГ, що використовують: мінеральні добрива, органічні добрива, засоби захисту рослин, безплужний обробіток землі, районовані сорти сільськогосподарських рослин, вапнування ґрунтів, сівозміну, іригацію земель, племінних плідників, штучне запліднення тварин, ветеринарні перевірки, санітарну обробку тваринницьких приміщень, санітарний контроль якості молока.

Отже, малі форми сільськогосподарського підприємництва - особисті селянські господарства, постійно розвиваються у сучасних умовах господарювання та потребують актуальних векторів розвитку,

а саме: удосконалення законодавчих норм функціонування, створення сприятливого податкового адміністрування, соціально-пенсійного забезпечення, доступності засобів і послуг щодо організації сільськогосподарського виробництва, організація ведення бухгалтерського обліку, сприяння просуванню продукції, виробленої ОСГ та поліпшення соціальних умов діяльності особистих селянських господарств. Перераховані вище вектори, сприятимуть удосконаленню розвитку малих форм сільськогосподарського підприємництва в загальному ланцюгу багатуокладності аграрного виробництва.

Список використаних джерел

1. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV // Відом. Верхов. Ради України. 2003. №29. Ст. 232.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/sg/osg/osg_reg/osg_reg_u/osg_reg_0120_u.html.
3. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі: наукова доповідь /Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» [кол. авторів: Ю.О. Лупенко, О.Г. Шпикуляк, В.Я. Месель-Веселяк та ін.]. К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. 114 с.
4. Горбатюк О. В., Шпикуляк О. Г. Розробка індикаторів інноваційного розвитку малих аграрних підприємств. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність. [Лупенко Ю. О., Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. та ін.]; за ред. О. Г. Шпикуляка. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.